

Goudplevierenarchief ex ITBON (op 16 mei 2023 met inleiding door de Werkgroep Ornithologisch Erfgoed geschonken aan het archief Tresoar in Leeuwarden)

De vangst van goudplevieren met netten (in Friesland aangeduid als wilsterflappen) is een oud bedrijf dat men name in Nederland, in het bijzonder Noord-Nederland, al eeuwen wordt uitgeoefend. Oene Eenshuistra (1916-1999) heeft over de wilstervangst in Nederland uitvoerig gepubliceerd. In 1943 heeft François Haverschmidt (1906-1987), in die tijd griffier aan het gerechtshof te Leeuwarden, in het tijdschrift *Ardea* een overzicht gepubliceerd over het aantal goudplevierenvangers en de jaarlijks gevangen vogels. In dit artikel wordt op grond van de verkregen gegevens de suggestie gedaan dat de stand van de hier te lande doortrekkende en overwinterende goudplevieren zou afnemen. Deze mening werd door anderen betwijfeld, mede omdat Haverschmidt maar van een paar vangers gedetailleerde vangstgegevens over een reeks van jaren had ontvangen en van één vanger de afnemende aantallen berustten op een verminderde vanginspanning in latere jaren. Om die reden werd rond 1950 aan het toenmalig Instituut voor Toegepast Biologisch Onderzoek in de Natuur (ITBON) te Oosterbeek, later Arnhem, het verzoek gedaan nader onderzoek naar de vangsten van goudplevieren in Nederland te doen. Het ITBON heeft daarop aan het Friesche Vogelvangersonderzoek en het Vogelvangersonderzoek (in de stukken ook wel aangeduid als "Vogelaarsbelang" in de Provincie Groningen gevraagd om hun leden te verzoeken zoveel mogelijk gedetailleerde historische vangstgegevens over de soort aan het instituut te doen toekomen en mee te doen aan een intensivering van het ringonderzoek aan deze vogels. Daaraan is door tientallen leden van die verenigingen gevolg gegeven. De achterliggende notities en correspondentie, alsmede de originele brieven met gedetailleerde vangstgegevens van individuele vangers (de oudste teruggaand tot 1887) en een eerste uitwerking van de vangstgegevens uit Friesland en Groningen vormen de inhoud van het voormalige ITBON-archief (aangetroffen in de nalatenschap van J.J. Smit [1928-2018], oud-medewerker van het goudplevieronderzoek van het ITBON). De vangstgegevens die door het ITBON zijn verzameld, zijn later door Joop Jukema (1942 - heden) en Jan Hulscher (1935 - heden) verwerkt in hun artikel in het tijdschrift *Limosa* over de wilsterflapper als "meter" van de populatieschommelingen van de Goudplevier. Hun conclusie was dat de vangst van Goudplevieren in Nederland niet aantoonbaar tot een populatieafname heeft geleid. Overigens is de jacht met netten voor de consumptie in 1978 definitief beëindigd. Thans mag het wilsterflappen in Nederland alleen nog met vergunning voor ring- en ander onderzoek worden uitgeoefend. Zie ook het leesbare boek over de wilstervangst door Jukema e.a. (2001).

Referenties

F. Haverschmidt 1943. De Goudplevierenvangst in Nederland. *Ardea* 32: 35-74.

O. Eenshuistra 1973. Goudplevier en wilstervangst. Fryske Akademy, Leeuwarden.

J. Jukema & J.B. Hulscher 1997. De wilsterflapper als meter van populatieschommelingen bij de Goudplevier *Pluvialis apricaria*. *Limosa* 70: 179-190.

J. Jukema, T. Piersma, J.B. Hulscher, E.J. Bunscoke, A. Koolhaas & A. Veenstra 2001. Goudplevieren en wilsterflappers: eeuwenoude fascinatie voor trekvogels, Fryske Akademy, Ljouwert/KNNV Uitgeverij, Utrecht

Inhoud goudplevierenarchief ex ITBON (drie cahiers, drie stofmappen)

*De drie cahiers bevatten ringgegevens van goudplevieren 1955/56 – 1956/57, 1956/57 (vervolg) – 1961/62 en 1961/62 (vervolg) – 1962/63.

*Stofmap 1 (gemarkt "Goudplevieren I.T.B.O.N.") bevat:

Ruim 40 opgaven van individuele goudplevierenvangers van 1887/88 (oudste opgave) tot 1950/51 (resultaten enquête van het ITBON).

Zeven gestencilde c.q. getypte informerende rapportages met betrekking tot de vangst van goudplevieren in Nederland.

Uitnodigingen van de Besturen aan de leden van de Vereniging van Friesch Vogelvangers Belang en de Vereniging "Het Vogelvangersbelang in de Provincie Groningen" voor bijwonen vergadering op 20 respectievelijk 21 april 1951 in verband met aanleveren vangstgegevens van goudplevieren.

Brief d.d. 8 oktober 1952 van het ITBON aan de leden van de Vereniging Friesch Vogelvangersbelang en het Vogelvangersbelang in de Provincie Groningen met betrekking tot het ringonderzoek aan goudplevieren.

Schrijven van de Vereniging "Het Vogelvangersbelang in de Provincie Groningen en de Friesche Vogelaarsvereniging d.d. 15 februari 1963 aan de Minister van Jacht en Visserij met betrekking tot het beschikbaar stellen van zgn. kleine jachtakten.

Grafieken vangsten goudplevieren.

Losse ringlijsten (25).

Namen en adressen van de medewerkers in Groningen aan het ringonderzoek van de goudplevieren.

Tabellen met vangstgegevens goudplevieren.

Ledenlijst Vogelaarsbelang Groningen per 17 april 1952.

Namen en adressen van de medewerkers aan het ringonderzoek van de goudplevieren.

Correspondentie over gebruikte ringnummers.

Overzichtjes ringresultaten.

*Stofmap 2 (gemarkt Afdeling Jachtonderzoek Goudplevieren I.T.B.O.N.) bevat:

Grafieken van resultaten van onderzoek.

*Stofmap 3 (gemarkt "wilsters") bevat:

Lijsten met namen en adressen van wilsterflappers in Friesland en Groningen (beide gedateerd 1961).

Gegevens van vangsten van goudplevieren vanaf 1951 tot en met 1960 (plus 1961/62) door individuele vangers in Groningen en Friesland.